

VOORAF

In 2009 werd een nieuw Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas gestart, namelijk voor de beleidsperiode 2009-2014. Net zoals in het vorig cultureel-erfgoedconvenant worden de afrekeningen met jaarverslagen volgens de belangrijkste werkgebieden op gelijst. **Personele en logistieke middelen** worden enkel expliciet vermeld als ze anders zijn dan:

- Personele middelen: Erfgoedcel Waasland: Ode De Zutter (coördinator erfgoedcel), Anniek Elegheert (erfgoedconsulent), Bart Ooghe (erfgoedconsulent) en Martine Teirlynck (erfgoedmedewerker) (zie De Erfgoedcel Waasland als knooppunt, Personeel)
- Logistieke middelen: algemene dagelijkse werking

Een overzicht van de **financiële middelen** wordt apart opgenomen.

In bijlage worden per project de bijkomende kosten die verband houden met de uitvoering van het project zelf geëxpliciteerd. De algemene werkingskosten zoals loonkosten, telefoniekosten... worden niet per project weergegeven, maar zijn wel in de algemene posten loonkosten en administratieve kosten in de afrekening weergegeven.

SD 1 – 1 + 1 = 3

1. ONDERSTEUNEN BESTAANDE SAMENWERKINGSINITIATIEVEN

De Erfgoedcel Waasland en de Wase erfgoedgemeenschap ondersteunden de activiteiten van bestaande samenwerkingsverbanden (WAO, BiblioWaas, Intergemeentelijk Project Land van Reynaert, WACCO, ADW, Toerisme Waasland, Sint-Nicolaasgenootschap, vzw Mercator 2012....) en woonde naargelang de noodzaak de vergaderingen van deze overlegorganen bij.

Zo neemt de cultureel-erfgoedcel deel aan het overleg van de Diensten voor Toerisme, gecoördineerd door **Toerisme Waasland** (op 27/04/2012 en 14/09/2012) en is ze lid zonder stem van de Algemene Vergadering (op 26/04/12 en 21/11/12).

Ook nam de cultureel-erfgoedcel deel aan de vergaderingen van **WAO** (op 16/10/12).

2. SAMENBRENGEN ERFGOEDZORGERS IN HET WAASLAND

Doorheen haar hele werking brengt de Erfgoedcel Waasland verschillende erfgoedzorgers uit het Waasland samen: via de adviesgroep waarin bewust ook vrijwilligers opgenomen zijn, via het bijwonen van vergaderingen van en afstemming met andere intergemeentelijke cultuuroverleggen, bij projecten, door het publiceren van oproepen, activiteiten en nieuwtjes van de Wase erfgoedorganisaties op de website en in de

Rek. 091-0007009-54
BTW BE 0206.460.639

Lamstraat 113
9100 Sint-Niklaas

T 03 780 52 10
F 03 780 52 09

erfgoedcel@icwaas.be
www.erfgoedcelwaasland.be

nieuwsbrief, door het organiseren van feestelijke openingen en cursussen e.d. De Erfgoedcel Waasland ontving opnieuw heel wat vragen en kreeg trouwens geregeld onverwacht bezoek van Wase erfgoedzorgers (een uitgebreid overzicht zie **overzicht van de expertise-uitwisseling** in bijlage). Het aantal vragen en bezoeken is steeds stijgend.

Ook het ondersteunen, afstemmen op elkaar van en deelnemen aan **samenwerkingsinitiatieven** rond erfgoed en overleg in het Waasland hoort hierbij. Zo werden gemeenten mee gesensibiliseerd en geresponsabiliseerd over het belang van **cultuurbeleid en archiefzorg**. Zie het overzicht expertise-uitwisseling in bijlage.

3. DEELNAME AAN BOVENREGIONAAL OVERLEG

De Erfgoedcel Waasland nam actief deel aan het structureel overleg met de 4 andere cultureel-erfgoedcellen in Oost-Vlaanderen en het **Provinciebestuur Oost-Vlaanderen** (op 20/03/12 en 04/10/12).

Daarnaast is er een actieve **Vlaamse overlegstructuur van de cultureel-erfgoedcellen**:

- **Speakers' corner (Brusseloverleg)**: ging door op 29/05/12, 11/09/12 en 20/11/12.
- **Collegagroepen**: de Erfgoedcel Waasland nam hieraan actief deel. Hierin werden actief ervaringen én expertise uitgewisseld. Soms werden hiervoor externen uitgenodigd. De cultureel-erfgoedcel nam in 2012 aan volgende collegagroepen deel:
 - **Beleid**: de collegagroep beleid kwam vier keer samen in 2012 (op 06/03/12, 29/05/12, 11/09/12 en 20/11/12).
 - **Communicatie**: de collegagroep kwam niet samen in 2012. Eind 2012 werd wel een traject gestart met de cultureel-erfgoedcellen rond het websitesysteem Exopera en de gezamenlijke website www.erfgoedcellen.be. De eerste bijeenkomst was op 07/11/12.
 - **Digidoc**: de collegagroep digidoc kwam 4 keer samen in 2012. Op 14/02/12 stonden de digitalisering van volksliederen (collectie Lucy Gelber), het ICE-traject documenteren, de ICE databank, het Platform DDT-VI, de erfgoedbanken en de evaluatie van de themadag 2011 op het programma; op 11/05/12 werd de collectie Lucy Gelber, het Platform Digitale Duurzaamheid, de databank ICE, de AMVB-Digigids en Variaties behandeld. Op 25/09/12 werd gesproken over de collectie Lucy Gelber (met toelichting plannen Packed en Resonant), het Platform Digitale Duurzaamheid, de Databank ICE en Variaties (Woordenbank van de Nederlandse Dialecten + Stemmen uit het verleden). Op 30/11/12 kwamen de collectie Lucy Gelber, Variaties, Phobel en Erfgoedsteun.be aan bod, naast vragen rond auteursrecht en de beslissing om contact op te nemen met Music for life in het kader van de erfgoedbanken en herinneringstrajecten van diverse cultureel-erfgoedcellen. Na de vergadering werd een bezoek gebracht aan het Stam, met nadruk op de digitale toepassingen in het museum.
- **Themadag**: op 27/11/12 was er voor en door cultureel-erfgoedcellen de themadag: "Immaterieel Cultureel Erfgoed een uitdaging? Tips uit de praktijk".

- **Trefdag cultureel-erfgoedcellen:** op 18/11/11 werd een 3de jaarlijkse trefdag van de cultureel-erfgoedcellen georganiseerd, ditmaal in Gent met de organisatie in handen van het STAM. De Erfgoedcel Waasland nam hieraan echter niet deel.

Ook neemt de Erfgoedcel Waasland deel aan **landelijke overlegorganen en expertise-uitwisseling:**

- **CEST doelgroepenoverleg:** op 24/01/12 woonde de Erfgoedcel Waasland in Gent een overleg bij waarop PACKED VZW input vroeg aan alle mogelijke erfgoeddoelgroepen voor de opzet van de CEST website met standaarden en richtlijnen rond digitaliseren en digitaal erfgoedbeheer.
- **Cultureel-Erfgoedconvenant TERF** – projectsubsidies beoordelingscommissie (2 maal per jaar): de Erfgoedcel Waasland maakt voor de beoordeling van de projectsubsidies deel uit van de commissie voor de toewijzing van de projectsubsidies.
- **Cultureel Erfgoedoverleg Vlaanderen** (zie <http://www.cultureelerfgoedoverleg.be/>): sinds het overleg startte in 2009, zijn er al wat meer deelnemers aan dit overleg. Het overleg kwam in 2012 samen op 17/01/12, 22/03/12, 21/05/12, 21/09/12 en 23/11/12 en heeft verschillende acties ondernomen in 2012. De Erfgoedcel Waasland werkte o.a. actief mee aan de organisatie van de studiedag Van Erfgoedbelang op 04/05/12.
- **Erfgoed en zaken traject** – adviesgroep: de adviesgroep van dit vormingstraject van Faro evalueert en geeft aan hoe het aanbod verder en beter kan ontwikkeld worden.
- **Focusgroep e-cultuur:** de Erfgoedcel Waasland nam op 26/06/12 deel aan een focusgroep georganiseerd door het Beleidsdomein CJSM om input te verkrijgen rond de invulling van het begrip e-cultuur in de culturele en erfgoedsectoren, ter voorbereiding van een visietekst hieromtrent.
- **ICE – werkgroep databank:** de Erfgoedcel Waasland was aanwezig op de lancering van deze databank en voerde ook informatie rond Sinterklaas en Sint-Maarten in.
- **Instituut voor Vlaamse volkskunst vzw** – Algemene vergadering: de Erfgoedcel Waasland is lid van de Algemene vergadering.
- **Platform Digitale Duurzaamheid:** op 23/02/12 vond de eerste plenaire vergadering plaats van het Platform Digitale Duurzaamheid (toen nog Platform Digitale Duurzame Toegankelijkheid Vlaanderen), dat een coalitie wilde vormen ter bewustmaking en mogelijk ter drukking van het thema van digitale duurzaamheid in de cultuur-, bibliotheek en erfgoedsector. Medeoprichter FARO verzocht een cultureel-erfgoedcelvertegenwoordiging in de stuurgroep van het platform. Op verzoek van de andere cultureel-erfgoedcellen neemt de Erfgoedcel Waasland deze taak op zich. De stuurgroep kwam samen op 13/04/12 en 14/09/12. In 2012 ondernam het platform geen concrete acties, behalve het verzenden van persberichten en een aanwezigheid op het Cultuurforum. Er wordt nagedacht over de beste manier om het thema inval te laten vinden en de concrete rol van een platform hierin.
- **Stuurgroep podiumkunsten-erfgoed:** het Firmament, expertisecentrum voor het figurentheater, start in 2013 met een onderzoek naar erfgoedcollecties in haar subsector, met het oog op sensibilisering, registratie, gedeeltelijke ontsluiting en goed beheer. De cultureel-erfgoedcel werd gevraagd om te zetelen

in de stuurgroep voor dit onderzoek, vanuit haar ervaringen met het regionaal digitaal registreren en ontsluiten van diverse soorten erfgoed. De stuurgroep kwam op 04/12/12 voor het eerst samen.

- **VVSG overleg intergemeentelijke samenwerking:** op vraag van de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een cultureel-erfgoedconvenant startte de VVSG eind 2008 een overleg met Comeet, Waasland, CO7, Noorderkempen, Kempens Karakter, TERF en Mijnstreek. Het doel van dit overleg is de belangen van de betrokken gemeenten in kaart brengen en behartigen als intergemeentelijke samenwerkingsverbanden met een cultureel-erfgoedconvenant. Vanaf eind 2009 worden ook alle andere cultureel-erfgoedcellen uitgenodigd, aangezien sommigen een traject naar intergemeentelijke samenwerking starten. Dit overleg ging in 2012 door op 06/02/13 en 06/03/12.
- **Werkgroep databanken:** vanuit het Cultureel Erfgoedoverleg werd een werkgroep opgestart rond digitale databanken. Aanleiding is het besef dat momenteel veel verschillende systemen in gebruik zijn en dat het voor het publiek onduidelijk wordt wat waar te vinden is. Tegelijk zijn er vragen over de uitwisselbaarheid van data en de wildgroei aan op maat ontwikkelde systemen. De werkgroep wil nagaan of hierrond een studiedag kan georganiseerd worden dan wel of meer richtinggevende acties ondernomen kunnen worden. De Erfgoedcel Waasland nam deel aan een 1ste overleg op 18/12/12.
- **Werkgroep waardering van erfgoed:** op initiatief van de Provincie West-Vlaanderen werd een werkgroep opgestart omtrent het waarderen van erfgoedcollecties op deelcollectieniveau. Bedoeling is om enerzijds een terminologie (of reeks terminologieën) te ontwikkelen die vergelijkingen en communicatie tussen verschillende collectiebewaarders vereenvoudigen en anderzijds houvast bieden voor het toekennen van waarden aan (deel)collecties met het oog op collectiemobiliteit en eventuele afstoting.
- **50 jaar Marokkaanse migratie** – deelname overleg: de Erfgoedcel Waasland nam deel aan overleg, gefaciliteerd door Faro i.s.m. Nahkla vzw, over potentiële acties rond dit thema. Er werd door de Erfgoedcel Waasland in deze ook wat telefonische prospectie verricht door het aftoetsen van potentiële partners over hun eventuele interesse.

SD 2 – DE ERFGOEDCEL WAASLAND ALS KNOOPPUNT

1. PERSONEEL

De **vaste ploeg van de cultureel-erfgoedcel** wijzigde niet meer sinds 01/09/09 (behalve vrijwilligers) en ziet er als volgt uit:

Naam	In dienst	Functie	Arbeidsregime	Betalingsniveau
Baele Marieke	Paar weken	Vrijwilliger Erfgoedcel	1/5	Vergoeding
Baert Annick	10/2011	Vrijwilliger Erfgoedbank		Vergoeding
De Zutter Ode	17/10/05	Coördinator erfgoedcel	5/5	A
Elegheert Anniek	01/03/07	Erfgoedconsulent	2.5/5	B
Ooghe Bart	01/08/09	Erfgoedconsulent	5/5	A

Teirlynck Martine	01/07/09	Erfgoedmedewerker	2.5/5	C
Van Meerssche Ronny	09/2010	Vrijwilliger Erfgoedbank		Vergoeding
Waterschoot Herlinde	02/2012	Vrijwilliger Erfgoedcel	1/5	Vergoeding
Wymeersch Leo	03/2012	Vrijwilliger Erfgoedcel	1/5	Vergoeding

Ode De Zutter was in **zwangerschapsverlof** vanaf 10/11/11 t.e.m. 09/03/12. Roos Coppens versterkte als tijdelijke cultureel-erfgoedcelmedewerkster het cultureel-erfgoedcelteam van 07/11/11 t.e.m. 16/03/12.

Het werkregime van een aantal cultureel-erfgoedcellers wijzigde of zal wijzigen: Martine Teirlynck werkt vanaf 2012 halftijds (i.p.v. 4/5). Vanaf 2013 werkt Bart Ooghe 4/5 (i.p.v. voltijds) en vanaf 01/04/13 werkt Anniek Elegheert 4/5 (i.p.v. halftijds).

Driewekelijks **teamoverleg** met de personeelsleden van de Erfgoedcel Waasland zorgt voor afstemming en taakafspraken (hiervan wordt een verslag opgemaakt). In de cultureel- erfgoedcel worden **functioneringsgesprekken** gehouden tussen de coördinator en de andere cultureel- erfgoedcellers.

2. STAGIAIRS, STUDENTEN EN VRIJWILLIGERS

Samenwerken met het onderwijs is een belangrijk aandachtspunt. Er zijn dan ook **stagiairs** aan de slag bij of onder begeleiding van de Erfgoedcel Waasland:

- **Studenten 1ste jaar, professionele bachelor secundair onderwijs, KAHO Sint-Lieven:** de KAHOSL biedt in het 2de semester van schooljaar 2012 aan haar leerlingen binnen de opleiding lerarenopleiding secundair onderwijs 1ste jaar het vak "Project kunstvakken" (PKV) aan. Binnen PKV komen leerlingen in contact met een ruim aanbod aan cultureel erfgoed en kunststromingen en –vormen. In overleg met de Erfgoedcel Waasland en de docente organiseerden de beiden, i.s.m. het Stadsarchief Lokeren, voor 5 studenten een doe- en observatiestage. Deze studenten én de samenwerking werden ook door de Erfgoedcel Waasland geëvalueerd. De gemaakte lessuggesties worden ter beschikking gesteld de betrokken erfgoedorganisaties.
In juni 2012 werd deze samenwerking opnieuw open gesteld voor andere Wase erfgoedorganisaties om ook anderen de kans te geven hierop in te tekenen. Schooljaar 2012-2013 wordt samengewerkt met het Stadsmuseum Lokeren en studenten van het 1ste jaar van de lerarenopleiding secundair onderwijs.
- **Studenten 2de en 3de jaar, professionele bachelor secundair onderwijs, KAHO Sint-Lieven:** een nieuwe samenwerking werd gestart i.s.m. de KAHOSL. De twee- en derdejaars doen in het kader van PKV een vakkenstage of maken een portfolio. Concreet betekent dit dat de studenten de erfgoedorganisatie eerst aan het werk ziet terwijl zij haar educatief aanbod aanbiedt aan scholen, en dat de studenten vervolgens dit educatief aanbod herwerken naar een specifieke, op voorhand afgesproken graad van het secundair onderwijs. In het schooljaar 2012-2013 wordt hiervoor samengewerkt met de Archeologische Dienst Waasland (ADW) en Fort Liefkenshoek. De sessies i.s.m. Fort Liefkenshoek gingen door in 2012, die bij de ADW in het voorjaar van 2013.

- **Studente 3de jaar, professionele bachelor secundair onderwijs, KAHO Sint-Lieven:** de studente Lore Stremes vroeg enkele uren stage te lopen bij een project van de Erfgoedcel Waasland. Dit werd voorlopig ingepland voor de week van 15 april 2013.
- **Studenten 1ste jaar, professionele bachelor secundair onderwijs, KAHO Sint-Lieven:** 4 studenten lopen in april 2013 via de Erfgoedcel Waasland 2 dagen stage in het Fort Liefkenshoek i.s.m. het Gemeentearchief Beveren.

In december 2011 werd reeds de zoektocht gestart naar andere **vrijwilligers** door het publiceren van de vrijwilligersvacature op relevante websites. Dit resulteerde in 2 nieuwe vrijwilligers vanaf 2012: Herlinde Waterschoot en Leo Wymeersch. Ronny Van Meerssche werkt sinds september 2010 als vrijwilliger aan de Erfgoedbank Waasland en Annick Baert vanaf oktober 2011. Marieke Baele werkte een aantal weken voor de Erfgoedcel Waasland in het kader van Sinterklaas en Sint-Maarten en Het Vrije Waasland.

3. VORMING CULTUREEL-ERFGOEDCELMEDEWERKERS

De medewerkers van de Erfgoedcel Waasland namen in 2013 deel aan volgende vormingsmomenten en studiedagen:

- Informatiemoment UNESCO-conventie en ICE op 13/01/12
- Dag van de Cultuureducatie op 24/01/12
- Studienamiddag erfgoed en geschiedenis op 09/02/12
- Vorming Gewikt en gewogen (FARO) 08/05/12
- Informatiemoment ICE (02/06)
- Studiedag particulier erfgoed op 15/06/12
- Vrijetijdsbeleid in Meerjarenplanning op 17/10/12
- Studiedag internationaal cultuurbeleid en cultuureducatie op 21/10/12
- Heemkunde Actueel op 17/11/12

4. ADMINISTRATIE

- **Kennismanagement:** tijdens het 1ste convenant werd de basis gelegd voor een bestand met contact- en andere gegevens van erfgoed- en andere partners en publiek in het Waasland. De grote hoeveelheid beschikbare informatie werd in 2009 samen gebracht in 1 centraal bestand voor kennisbeheer, waarin we het adressenbestand en ook de informatie van het WODE-onderzoek, de expertise van de partners e.d. opnamen. In 2010 en 2011 werd in het kader van het vrijwilligersmanagement en i.s.m. Toerisme Waasland extra aandacht besteed aan het bijkomend inzamelen van de coördinaten van erfgoedvrijwilligers, toerisme- en erfgoeddeskundigen, gidsen (zowel toerisme als museum) a.h.v. een oproep en gemeentelijke expertenbrainstorms, met als doelstelling hun gegevens, knowhow en inzet nog

meer ter beschikking te stellen van het Wase erfgoedveld. De verzamelde informatie wordt gebruikt voor een betere dienstverlening in het kader van het Waas erfgoedloket.

- Houden van een **beperkte boekhouding**: invoeren facturen in een overzicht (object, leverancier, ref. lev., ref. Interwaas, bedrag) om een duidelijk overzicht van de uitgaven per project te hebben.
- **Uitlening** toestellen Mondelinge Geschiedenis, tentoonstelling Wase reuzen, Archief op het Spoor, fototentoonstelling Reuzen, lessuggesties, educatieve pakketten...
De tentoonstelling rond de figuur van Edmond Meert (gemaakt n.a.v. Open Monumentendag 2008) werd uitgeleend aan het Woon- en Zorgcentrum Spoele in Sint-Niklaas bij haar inhuldiging op 22/06/12.
- **Inschrijvingen** opvolgen: bijvoorbeeld vormingen, activiteiten...
- **Verzendingen** promotiemateriaal en uitnodigingen allerhande: bijvoorbeeld Erfgoeddag, activiteiten en workshops...
- **Klassement**
- **Bijhouden overzichtslijsten**: bijvoorbeeld overeenkomsten, steunabonnementen, ontleningen...
- **Kas cultureel-erfgoedcel** met in- en uitgaven
- **Bestellingen en uitbestedingen** opvolgen: bijvoorbeeld offertes opvragen, bestellingen doen, facturen controleren...
- **Archief Cultureel-Erfgoedconvenanten** 2005-2008 en 2009-2014: een eerste kuiken van het archief gebeurde reeds, daarnaast werden in 2010 i.s.m. de gemeentearchivaris van de Gemeente Beveren afspraken gemaakt voor het verder werken aan het archief. In 2011 werd gestart met de inventarisatie op stukniveau. Hieraan werd verder gewerkt in 2012.
- **Boodschappen**: bijvoorbeeld behoeftes Erfgoedcel Waasland, te digitaliseren materiaal, overdrachten van materiaal...
- **Digitaal archief en documentenbeheer**: sinds de reorganisatie van de server in 2012 wordt volgens vaste afspraken gewerkt wat betreft digitaal archief en documentenbeheer.

5. VOLDOENDE EN GESTRUCTUREERDE INSPRAAK

Een cultureel-erfgoedcel in intergemeentelijke context werkt alleen wanneer er voldoende en gestructureerde inspraak is van de verschillende gemeenten en van erfgoedzorgers (zowel onbetaalde als betaalde krachten). Volgende overlegstructuren kwamen regelmatig bijeen:

- **Teamoverleg**: driewekelijks teamoverleg met de personeelsleden van de Erfgoedcel Waasland voor afstemming en taakafspraken (hiervan wordt een verslag opgemaakt door de administratieve medewerker).
- **Werkgroepen voor projecten en processen**: bijvoorbeeld Erfgoedbank Waasland, Project Polders, werkgroep Sinterklaas en Sint-Maarten...
- **Adviesgroep**: op 17/01/12, 08/03/12, 16/05/12, 04/09/12 en 23/10/12.
- **Stuurgroep**: op 26/01/12, 20/03/12, 29/05/12, 12/09/12 en 08/11/12.

6. OPMAKEN VAN VERSLAGEN EN PLANNEN VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

In 2012 werden volgende **documenten** opgemaakt:

- het jaarverslag 2011: http://www.erfgoedcelwaasland.be/images/filelib/2011jaarverslag_4188.pdf.
- het actieplan 2013:
http://www.erfgoedcelwaasland.be/images/filelib/CELandvanWaasbegrotingmettoelichting2013_4495.pdf.

In het kader van de komende beleidsplanning deed de Erfgoedcel Waasland een **inspirerende dag met het erfgoedcelpersoneel rond haar eigen werking** met een evaluatieluik en een vooruitblik naar de toekomst.

7. INTERWAAS

De Erfgoedcel Waasland schakelt zich zo veel mogelijk in de algemene werking van haar moederorganisatie Interwaas in o.a. deelname aan de BistroWaas, nieuwjaarontbijt op 15/01/12, teammoment met bowling op 30/09/11, opmaak van het strategisch plan 2013-2018 van Interwaas... Voor het **Directiecomité** worden maandelijks nota's opgesteld. De coördinator erfgoedcel neemt eveneens deel aan de in 2010 ingevoerde terugkoppelmomenten over het Directiecomité.

In 2012 werd gestart met de opmaak van een nieuw **strategisch plan voor Interwaas** voor de periode 2013-2018. De Erfgoedcel Waasland zit mee in de interne werkgroep.

Voor **InfoWaas** worden driemaandelijks artikels aangeleverd.

In 2011 werd werk gemaakt van een volledig nieuwe **ICTinfrastructuur** voor Interwaas. De cultureel-erfgoedcel werkte hier ook in 2012 actief aan mee.

8. WAAS ERFGUEDLOKET

De Erfgoedcel Waasland en de Wase erfgoedgemeenschap werken niet alleen voor het publiek. Minder zichtbaar, maar daarom niet minder belangrijk, zijn hun inspanningen binnen de Wase erfgoedgemeenschap via vorming, communicatie (nieuwsbrieven, website) en intensieve contacten aan een netwerk van Wase erfgoedzorgers. Vele enthousiaste erfgoedvrijwilligers en erfgoedprofessionals kunnen steeds bij de Erfgoedcel Waasland terecht met allerlei vragen over inventarisatie, digitalisering, publiekswerking e.d. Deze tijdsintensieve dienstverlening is veel minder zichtbaar, maar minstens even belangrijk als de publiekswerking. Bovendien wordt ook aan het publiek informatie verschaft via vragen die telefonisch en via e-mail toekomen. Om dit deel van de werking een meer zichtbare plaats te geven, werd in 2010 een (bescheiden) nieuw "**ondersteuningslogo**" ontwikkeld met de gevleugelde woorden "Tips voor erfgoedzorgers".

Ook **actieve inhoudelijke begeleiding van projecten** gebeurt. Enkele voorbeelden zijn:

- **Bezoekerscentrum De Klinge** – kernteam: de gemeente Sint-Gillis-Waas richt een bezoekerscentrum/museum in. Dit regionaal bezoekerscentrum in De Klinge op de grens met Nederland zal verschillende thema's (de klomp, Stropersbos, grens, smokkelen, Staats- Spaanse Linies, spoorweg Mechelen-Terneuzen...) combineren. Rond deze site worden allerlei activiteiten ontwikkeld, daarnaast zal de buitensite ook volledig heringericht worden. De gemeente Sint- Gillis-Waas sloot in 2011 een samenwerkingsovereenkomst met Interwaas voor de praktische opvolging en uitvoering van dit project.
- **Bibliotheca Wasiana en Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas – communicatiebeleid:** in 2012 werd gestart met een traject rond het communicatiebeleid van het regionaal documentatiecentrum Bibliotheca Wasiana en de KOKW.
- **Forten en linies in grensbreed perspectief** – projectgroep en educatiewerkgroep: het gemeentebestuur van Sint-Gillis-Waas stapte als projectpartner mee in het Interreg IV-project 'Forten en Linies in grensbreed perspectief'. Binnen dit project worden samen met een aantal cofinanciers in Vlaanderen en Nederland 69 acties uitgewerkt. De Erfgoedcel Waasland nam deel aan de adviesgroep voor het ontwikkelen van een inrichtingsplan voor Camping Fort Bedmar (De Klinge). Dit plan wil de zichtbaarheid van de relictten van het historische fort en het historisch bewustzijn rond de linie verhogen.
Erfgoed Brabant ('s Hertogenbosch) werkte verder aan een educatief pakket voor het lager onderwijs rond de Staats-Spaanse Linies, de Zuiderwaterlinie en de Antwerpse fortengordel, in overleg met vertegenwoordigers uit de deelnemende provincies waaronder ook de Erfgoedcel Waasland. Er werd een korte educatieve film gemaakt en de basis gelegd voor een educatief pakket dat 3 lesmomenten omvat en waarin ook de film opgenomen wordt. Dit pakket zal in het voorjaar 2013 afgewerkt worden en vervolgens verspreid.
Op basis van het beschikbare materiaal werd door de gemeentearchivaris van Sint-Gillis-Waas, in overleg met de cultureel-erfgoedcel, provincie Oost-Vlaanderen en het lokale onderwijs, een lokaal educatief pakket uitgewerkt op maat van Sint-Gillis-Waas en het onderdeel van de linie waarop ook Fort Bedmar ligt. Dit zal in 2013 in de praktijk getest worden.
- **Hof ter Welle** – stuurgroep: de site in Beveren is reeds eeuwen lang verbonden aan kinderen en zorg (opvang, onderwijs, bijzondere jeugdzorg...). Dit project i.s.m. vzw Dienstencentrum Hof ter Welle, de gemeente Beveren (dienst cultuur, gemeentearchief, CC Ter Vesten) en Hertogelijke Heemkundige Kring van het Land van Beveren wil met getuigenissen, beeldmateriaal en voorwerpen het verhaal van deze site met haar verschillende functies en bewoners brengen. Bovendien kadert dit project binnen de toekomstige inrichting van het kasteel als erfgoedhuis. De ontsluiting kan verschillende vormen kennen.
- **Wase reuzen:** net zoals vorige jaren werd in 2012 een Groot Waas Reuzenoverleg georganiseerd (op 12/11/12) door de Erfgoedcel Waasland. Elk jaar wordt op dit overleg aan een ander onderwerp aandacht besteed. Dit jaar draaide het rond het werven van vrijwilligers. Daphné Maes van Heemkunde Vlaanderen gaf hierover een gesmaakte uiteenzetting. Op dit overleg werd ook een lezing gegeven door mandenvlechtster Lieve Lieckens over het maken van reuzen. Tenslotte leden van reuzenverenigingen op 08/09/12 en 15/09/ een workshop volgen in het zelf uitvoeren van kleine reparaties aan hun reus ten

huize van reuzenmaker Jo Bocklandt te Hamme. Drie zeer gemotiveerde reuzenliefhebbers namen hieraan deel. Zij gaven eveneens toelichting bij hun creaties op het Groot Waas Reuzenoverleg.

Voor een uitgebreid overzicht zie het **overzicht van de expertise-uitwisseling** in bijlage.

De Erfgoedcel Waasland lanceert daarnaast via de website en de nieuwsbrief **oproepen** van partners naar informatie, objecten, kennis... Daarnaast worden de verschillende activiteiten van de organisaties opgenomen in de verschillende communicatiekanalen.

Ook **logistiek** ondersteunt de Erfgoedcel Waasland de (erfgoed)actoren. Zo kocht ze in 2006 4 Sony minidisc-recorders en 1 Marantz solid state recorder en in 2008 8 TASCAM solid state recorders. Deze toestellen kunnen gratis uitgeleend worden door alle organisaties en privé-personen die het erfgoed in het Waasland willen documenteren en / of onderzoeken en hiervoor de methode van mondelinge geschiedenis willen gebruiken. In 2012 werden de toestellen 9 keer (Tascam 8 keer, Marantz 1 keer) ontleend.

De Erfgoedcel Waasland is tevens **lid** van alle heemkundige kringen in het Land van Waas, evenals van Tiecelijn, het Instituut voor Vlaamse Volkskunst (locatie Lokeren), de Familiekunde Vlaanderen – Afdeling Land van Waas en Erfgoed Vlaanderen.

9. PLATFORM VOOR EXPERTISE-UITWISSELING

I.s.m. de andere cultureel-erfgoedcellen werd www.erfgoedcellen.be verder gebruikt.

Daarnaast wordt de **eigen website** ook verder aangevuld met informatie voor de Wase erfgoedgemeenschap. De Erfgoedcel Waasland werkte in 2010 een nieuw stuk uit binnen de huidige website, getiteld “**Tips voor erfgoedzorgers**” (zie http://www.erfgoedcelwaasland.be/item.php?itemno=1_289&lang=NL). Dit bevat heel wat expertise en praktische tips binnen de verschillende domeinen, waarin de Erfgoedcel Waasland actief is. Dit wordt steeds up-to-date gehouden en aangevuld. Ook in 2012 werd heel vaak naar dit stuk op de site gerefereerd wanneer de Erfgoedcel Waasland informeert. Zodoende wordt de verzamelde kennis ook meer gestructureerd gevalideerd.

De Erfgoedcel Waasland gaf een **lezing in het kader van Begeer het behoud** van de regio Kortrijk over de samenwerking het Waasland.

SD 3 – HET CULTUREEL ERFGOED = DE BASIS VAN ALLES

1. DEPOTWERKING

Binnen de **Provincie Oost-Vlaanderen** liep tijdens het najaar 2009 een eigen onderzoekstraject, waarvan de resultaten in het voorjaar 2010 bekend werden gemaakt. Op basis daarvan werd een beleid rond depotwerking uitgewerkt. De Erfgoedcel Waasland verwacht in 2013 betrokken te worden bij de verschillende stappen die ondernomen worden. Bovendien zal de Erfgoedcel Waasland proactief inspelen op de kansen die geboden worden vanuit het depotbeleid, zoals bijvoorbeeld de groepsaankoop van materiaal, de depots, advies op maat...

In het kader hiervan werd de Wase achterban trouwens op 29/09/2013 uitgenodigd op een **studie-uitstap** naar het Provinciaal Erfgoed Centrum in Ename.

De Provincie Oost-Vlaanderen organiseerde in 2012 voor de 1ste keer een **groepsaanbod verpakkings- en conserveringsmateriaal voor Oost-Vlaamse erfgoedbeheerders**. De Erfgoedcel Waasland droeg financieel bij in de aankoop van dit materiaal (en zal dit ook in de toekomst blijven doen). Er wordt gewerkt met een vast percentage (ongeacht het soort vereniging en ongeacht een openbaar bestuur of niet) en dit percentage zakt per schijf van 200 euro met een maximale tussenkomst per intekenaar van 300 euro. Bovendien wordt ook het maximumbedrag van 5000 euro in de begroting hiervoor ingeschreven. Er gingen 9 organisaties in op het groepsaanbod voor een totale bijdrage van de cultureel-erfgoedcel van 1 056,33 euro.

2. DIGITALISERING

In 2011 werd verder gewerkt aan de digitalisering van erfgoed uit de regio, in hoofdzaak voor presentatie op de Erfgoedbank Waasland. Gedigitaliseerd materiaal wordt o.a. publiek gemaakt via www.waaserfgoed.be, www.erfgoedcelwaasland.be, www.wasereuzen.be, andere publieksacties en via de partners zelf. Het project De Potige Polders (zie verder) had een grote impact op het materiaal dat gedigitaliseerd werd door de cultureel-erfgoedcel en door de partners van de erfgoedbank. In totaal werden in 2012 meer dan 1200 nieuwe items toegevoegd aan de Erfgoedbank Waasland.

2.1 Beeldmateriaal

Het digitaliseren van beeldmateriaal gebeurt o.a. door vaste digitaliseringrondes met erfgoedbankpartners of door het digitaliseren van kleinere aantallen materialen van particulieren of gemeentes / steden, waarbij vooral op de actualiteit of op opportuniteiten wordt ingespeeld.

In 2012 stonden de digitaliseringsacties hoofdzakelijk in het teken van het project De Potige Polders. Hiertoe werd per projectpartner, voor zover relevant, materiaal gedigitaliseerd. Hierbij zitten fotomateriaal en postkaarten van overstromingen in de polder, een grote collectie foto's en dia's (ruim 275 stuks) van de Beverse polders vóór de jaren 1970 en een reeks foto's uit het polderarchief van de Polder Sinaai-Daknam en de Polder Moervaart en Zuid-Lede. Daarnaast werden doorheen het jaar occasioneel stukken van particulieren gedigitaliseerd, al dan niet in het kader van het project, waaronder een grote reeks over de Wase spoorwegen.

2.2 Filmmateriaal en geluidsfragmenten

Omwille van problemen met de **filmviewer** op de Erfgoedbank Waasland werd besloten geen verdere acties te ondernemen inzake het digitaliseren of (trans)coderen van filmfragmenten voor online presentatie. Begin 2012 werkt deze filmviewer goed.

In het kader van haar bijdrage aan het project De Potige Polders nam de gemeente Beveren een reeks **interviews** af met 10 polderbewoners. Een 50-tal fragmenten uit deze interviews werden toegevoegd aan de Erfgoedbank Waasland.

De Erfgoedcel Waasland participeerde in 2012 in de digitalisering van de analoge opnamen van **volksliedjes** door onderzoeker Lucy Gelber (collectie momenteel in beheer van de Broeders van Liefde, Gent) – een gezamenlijke actie van alle cultureel-erfgoedcellen. De cultureel-erfgoedcel nam daarbij de kosten voor digitalisering van liedjes uit de Wase gemeenten op zich, in ruil voor een kopie van de digitale bestanden. Met de bestanden werd voorlopig nog niets gedaan, in afwachting van mogelijke simultane acties door meerdere cultureel-erfgoedcellen.

2.3 Archiefmateriaal

In het kader van het project De Potige Polders werden selecties van het polderarchief van de Polder Sinaai-Daknam en de Polder Moervaart en Zuid-Lede gedigitaliseerd, naast selecties uit het Gemeentearchief Temse en een inzameling van reeds digitaal beschikbaar cartografisch materiaal. In het najaar werd in overleg met de gemeente Stekene beslist dat een reeks 19de-eeuwse kaarten uit het archief (o.a. een kaart van waterwegen en een vroege kadastrale atlas) door Heemkundige Kring d'Euzie gedigitaliseerd zouden worden, om in 2013 op de Erfgoedbank Waasland te komen.

Een specifiek traject werd opgestart met Bart Tettelin, eigenaar en erfgenaam van het archief van Lokerse dichter Anton Vlaskop (pseudoniem van Arthur Tettelin-Lerno) om een deel van dit archief te ontsluiten via de Erfgoedbank Waasland. Selecties uit het archief zullen door de eigenaar worden gedigitaliseerd en ingevoerd in de software van de erfgoedbank.

3. DOEL

Sinds maart 2009 liep een voorbereidend traject met verschillende organisaties (Archeologische Dienst Waasland, Erfgoedcel Waasland, Gemeente Beveren (Gemeentearchief), Interwaas en Maatschappij voor de ontwikkeling van de Linkerscheldeoevers teneinde proactief afstemming te zoeken en af te tasten waar samenwerking rond Doeldorp en Doelpolder mogelijk is. In juni 2009 bleek echter dat er op Vlaams niveau een studie zou uitgeschreven worden over het rurale erfgoed in het Linkerscheldeoevergebied. Afstemming hier was essentieel. Deze studie omvat naast een historisch onderzoek ook een beschrijvend archeologisch, landschappelijk en bouwkundig onderzoek. Ze formuleert voorstellen en aanbevelingen voor de omgang met het onroerende erfgoed bij de verdere ontwikkeling van de Waaslandhaven. Deze erfgoedstudie wordt gefinancierd door de Vlaamse overheid, het Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen en de Maatschappij Linkerscheldeoever en startte in oktober 2011. De Erfgoedcel Waasland en de gemeenten Beveren en Sint-Gillis-Waas maakten deel uit de begeleidingsgroep van deze studie, die in 2012 bijeen kwam op 06/03/12 en 21/11/12. Op 15/06/12 vond een bezoek plaats aan het onderzoeksgebied, met haltes bij enkele voorname (bedreigde) landschapsrelicten en gebouwen. Het eindrapport van het onderzoek bevat ook aanbevelingen voor toekomstige industriële en natuuringrepen in de regio en de opmaak van het GRUP van de haven. In 2013 zullen de twee onderzoeksluiken van het verslag via de website www.havenvandetoekomst-antwerpen.be ter beschikking gesteld worden van het grote publiek.

4. DRAAIBOEK MONDELINGE GESCHIEDENIS

I.s.m. FARO, de Erfgoedcel Brugge, Provincie Oost-Vlaanderen, Sint-Lodewijkscollege in Lokeren, Sint-Jozef-Klein-Seminarie in Sint-Niklaas en andere partners werkte de Erfgoedcel Waasland in 2009 een 1ste versie van een draaiboek Mondelinge Geschiedenis voor het middelbaar onderwijs uit. Het draaiboek bevat een theoretisch kader, achtergrondinformatie en concrete voorbeelden. Deze 1ste versie werd opgenomen binnen het PWO-project (projectmatig wetenschappelijk onderzoek) 'Mondelinge Geschiedenis: een brug tussen erfgoed en culturele diversiteit in het onderwijs' van de Katholieke Hogeschool Mechelen (huidige Lessius Hogeschool). In dit project participeren de Erfgoedcel Waasland, Erfgoedcel Mechelen, FARO, Memori, CIMIC, Sint-Lodewijkscollege Lokeren, Departement geschiedenis van de K.U.Leuven en Canon Cultuurcel. Leren van Horen Zeggen. Draaiboek voor een vakoverschrijdend project mondelinge geschiedenis in het secundair onderwijs (http://hoger.deboeck.com/titres/126553_1/leren-van-horen-zeggen.html) werd gelanceerd in het voorjaar van 2012 en kende een brede verspreiding. De Erfgoedcel Waasland bood een gratis exemplaar aan de secundaire scholen in de regio aan.

5. HET VRIJE WAASLAND

In 2008 werd **een inventaris** opgemaakt van de kranten uit het Land van Waas bij verschillende organisaties in het Land van Waas en verschillende andere grote instellingen in Vlaanderen. Vanuit bewaringsstandpunt

en regionale spreiding van de kranten werden vervolgens 5 kranten gedigitaliseerd, gemicrofilmeerd tot eind WO I en ontsloten via de Erfgoedbank Waasland: De Klok van het Land van Waes (1863-1898), Gazette van Beveren-Waas (1842-1914), Gazette van het Land van Waas (1853-1858), Gazette van Lokeren (1848-1914) en Gazette van St. Nicolaes (1853-1858). I.s.m. de gemeente Temse werden ook de De Schelde (1886-1940), Gazette van Temsche (1879-1944) en Nieuwsblad van Temsche (1945-1960) toegevoegd aan de Erfgoedbank Waasland.

In navolging daarvan wordt i.s.m. de Stedelijke Openbare Bibliotheek van Sint-Niklaas en de Bibliotheca Wasiana onderzocht onder welke voorwaarden **Het Vrije Waasland** (1944-2011) beter bewaard en ruimer ontsloten (o.a. juridisch vraagstuk i.v.m. auteursrechten) kan worden.

6. IN KAART BRENGEN – OMGEVINGSANALYSE

In alle cultureel-erfgoedconvenants met gemeenten en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden is een doelstelling opgenomen over het in kaart brengen van cultureel-erfgoedorganisaties; publiektoegankelijke cultureel-erfgoedcollecties en de noden en behoeften van beide.

De keuzes van de acties gebeuren sinds het begin van het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas bottom-up en op basis van uitgebreide **omgevingsanalyses** en alles wat daarbij komt kijken.

Hiertoe ondernam de Erfgoedcel Waasland sinds 2005 **verschillende acties**. Enkele voorbeelden zijn: de uitgebreide omgevingsanalyse voor de intentienota en beleidsplan 2005-2008 én het beleidsplan 2009-2014 (met bijhorende bevragingen, gesprekken e.d.), WODE (dat voortdurend wordt geüpdate), visieteksten, specifieke bevragingen rond o.a. erfgoededucatie, opleidingsbehoeften en expertises aanbod; plaatsbezoeken; gesprekken; overlegplatformen... Daarnaast werden en worden voortdurend meerdere **inventarissen** opgemaakt, zo integraal en geïntegreerd mogelijk bv. adressendatabank, krantendatabank, WODEdatabank, lijst met expertise-uitwisselingen, Wase volksverhalen, Wase reuzen, expertenbrainstorms (zie De Erfgoedcel Waasland als knooppunt, Administratie)... De verzamelde gegevens worden daarenboven **zo gestructureerd mogelijk** verzameld. Zo werd bijvoorbeeld tijdens het 1ste convenant (2005-2008) de basis gelegd voor een bestand met contact- en andere gegevens van erfgoed- en andere partners en publiek in het Waasland. De grote hoeveelheid beschikbare informatie brachten we in 2009 samen in 1 centraal bestand voor kennisbeheer (Access), waarin we ook de informatie van het WODE-onderzoek, de expertise van de partners e.d. opnamen. De Erfgoedcel Waasland verzamelt daarnaast in een Excelbestand de expertise-uitwisseling (plaatsbezoeken/ontvangsten, e-mails, telefoons...) die gedaan wordt. Op deze manier kan de aangereikte informatie herbruikt en indien nodig verder verfijnd worden. Bovendien werd in 2010 ook een extra luikje **Tips voor erfgoedzorgers** op de website geplaatst (zie De Erfgoedcel Waasland als knooppunt, Platform voor expertise-uitwisseling). Dit wordt continu aangevuld.

De meerjarenplanning 2009-2014 en de **jaarlijkse actieplannen** werden steeds opgemaakt op basis van de bevindingen uit deze verschillende acties.

Tussen 2010 en 2011 werden i.h.k. van het in beeld brengen van expertise ook brainstorms gedaan (zie SD 2 – De Erfgoedcel Waasland als knooppunt).

7. OVERLEG AGRARISCHE COLLECTIES

In navolging van de aanbeveling in WODE werd in 2009 **een overleg** rond landbouwcollecties opgestart i.s.m. het Centrum voor Agrarische Geschiedenis en het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen (museumconsulentschap). Het overleg werkte rond collectieregistratie, collectiebeleid (ontwikkelen van selectiecriteria, collectiemobiliteit en afstemming) en ontsluiting. Hieraan namen de Hertogelijke Heemkundige Kring van het Land van Beveren, het Landbouwmuseum Stekene, de Stedelijke Musea Sint-Niklaas, het Stedelijk Museum Lokeren en de gemeentes Beveren en Stekene deel. In 2010-2011 werden gesprekken met Beveren en Stekene gehouden over de mogelijke visies op deze collecties. De verschillende partners werken deze visies nu verder uit en er wordt regelmatig terug gekoppeld.

Het **Landbouwmuseum Stekene** startte onder impuls van dit overleg en met ondersteuning van de Erfgoedcel Waasland en MovE in 2010 met de **registratie** van hun collectie. In 2011 werd hiervoor een nieuwe vrijwilliger gezocht door de Erfgoedcel Waasland: Paul De Schepper werkte ook in 2012 heel hard aan de inventarisatie van de collectie, wat resulteerde in een volledige inventaris met fotomateriaal van de collectie. Bovendien verzamelde Paul De Schepper enorm veel waardevol materiaal, waardoor deze inventaris kan gezien worden als een referentiewerk op het vlak van agrarisch erfgoed. Deze inventaris zal voorgesteld worden in 2013 i.s.m. de Landelijke Gilde, het Centrum voor Agrarische Geschiedenis en de gemeente Stekene.

Daarnaast organiseerden de koepel van de Landelijke Gilden i.s.m. de Landelijke Gilde Stekene en de Erfgoedcel Waasland de **Plattelandsacademie** rond “Oud alaam, nieuwe toekomst? Plattelandsontwikkeling met ruraal erfgoed” op 13/09/12.

In 2013 wordt de werking rond agrarisch erfgoed verder afgestemd.

8. SAMENWERKING MET ONDERWIJSINSTELLINGEN

8.1 Samenwerking met de KAHOSL

Samenwerken met het onderwijs is een belangrijk aandachtspunt (zie De Erfgoedcel Waasland als knooppunt – Stagiairs, studenten en vrijwilligers).

8.2 Erfgoedbankactie met lagere scholen

In het **schooljaar 2011-2012** startte de Erfgoedcel Waasland ook een pilootproject op inzake erfgoededucatie i.s.m. lagere scholen. Hiertoe werd samengewerkt met de stedelijke basisschool uit Eksaarde (Lokeren). 68 leerlingen van één 5de leerjaar en de twee 6des gingen samen met hun juffen op zoek naar de geschiedenis

van hun school. Hiertoe werd een uitgebreid traject gelopen met de school met o.a. bezoeken van een verzamelaar Georges Tallir, onderzoekswerk door de leerlingen zelf in het Stadsarchief Lokeren, een terugkomdag met oud-directieleden en –leerkrachten (a.h.v. een speeddating formule). Het materiaal werd gedigitaliseerd en er werden een 400-tal foto's en andere documenten op de Erfgoedbank Waasland geplaatst. Deze werden beschreven in de software van de Erfgoedbank Waasland door de leerlingen zelf en een aantal vrijwilligers binnen de Erfgoedcel Waasland. De actie werd tenslotte succesvol afgesloten op 22/06/12 door een geslaagde samenwerking tussen het Lokerse Stadsmuseum, de Erfgoedcel Waasland en de school waarbij de leerlingen eerst in het kader van het project "Conservator voor één dag" in het Stadsmuseum uitleg kregen over diverse aspecten van behoud en beheer en erna een fysieke tentoonstelling maakten met de door hen ingezamelde foto's. De opening van de tentoonstelling in Huis Thuysbaert in Lokeren door de burgemeester en schepenen van cultuur van Lokeren werd bijgewoond door zo'n 150 ouders en leerkrachten. Voor de promotie van dit project werden postkaarten gemaakt, die tevens dienst deden als uitnodiging voor de opening. Tenslotte kreeg de school in het kader van het Projectsubsidiereglement een subsidie voor dit project. De pers toonde een grote interesse in dit project.

Na afloop van deze actie ontving de Erfgoedcel Waasland via de software van de Erfgoedbank Waasland een 20tal reacties van inwoners uit Eksaarde en er werden 42 tags toegevoegd aan de foto's op de Erfgoedbank Waasland.

Na de gunstige evaluatie van deze actie, dienden zich **in het schooljaar 2012-2013** twee nieuwe scholen aan voor deze samenwerking, nl. de stedelijke basisschool Spoele uit Lokeren en de Gemeenteschool uit Waasmunster met telkens twee 6des en de twee 5des. Deze scholen doorlopen een gelijkaardig traject dan de school in Eksaarde. De opening van de tentoonstellingen zijn respectievelijk 21/03/13 voor de Lokerse school en 18/04/13 voor de school in Waasmunster.

8.3 Informatiedeling

Daarnaast verzendt de Erfgoedcel Waasland regelmatig **informatie** over typisch Wase thema's of reeds gemaakte lessuggesties aan leerkrachten en studenten, die deze informatie vrij kunnen opvragen. Zie ook het overzicht expertise-uitwisseling in bijlage.

9. SENSIBILISERING ONTSLUITEN WASE (DIGITALE) BIBLIOGRAFIE

De Erfgoedcel Waasland onderzocht in 2010 hoe de rijke documentaire en archivalische collecties aanwezig bij de Bibliotheeca Wasiana, de Koninklijke Oudheidkundige Kring Land van Waas, de heemkundige kringen en de bibliotheken meer onder de aandacht van het publiek kunnen gebracht worden. Vanaf het najaar 2010 werd werk gemaakt van de effectieve ontsluiting via een projectpagina met bundeling van informatie op de cultureel-erfgoedcelwebsite.

10. SINTERKLAAS EN SINT-MAARTENSGEBRUIKEN IN VLAANDEREN OP DE VLAAMSE IMMATERIEEL-ERFGOEDLIJST

In 2009 plaatste de toenmalige Vlaams Minister van Cultuur Bert Anciaux deze gebruiken op de **Inventaris Immaterieel Cultureel Erfgoed Vlaanderen**.

Daarna werd een **werkgroep SKSM** opgericht ter opvolging van dit dossier, wat een samenwerking is tussen verschillende beleidsdomeinen, nl. cultuur, jeugd en toerisme. De werkgroep is als volgt samengesteld: Sint-Nicolaasgenootschap, stad Sint-Niklaas, Erfgoedcel Waasland, Sint-Maartenscomité Beveren, Leca vzw, Toerisme Waasland en Gemeentearchief Beveren.

De geveerheiligen zijn uiteraard het meest levendig door de vele **jaarlijks terugkerende feesten, vieringen en gebruiken in verschillende landen**. Deze steeds wijzigende actieve tradities zorgen bij uitstek voor dé bescherming van deze fenomenen.

Ondertussen ratificeerde **Nederland** de UNESCO-conventie van 2003 voor de bescherming van het immaterieel erfgoed. In het najaar werd werk gemaakt van overleg met het Nederlands Centrum voor Volkscultuur voor een eventuele samenwerking rond Sinterklaas. Daarnaast werd er ook een werkbezoek aan het Sint-Maartensberaad in Utrecht gepland (dat doorging op 09/01/13).

In 2012-2013 is het 20 jaar geleden dat het onderzoek van het Sint-Nicolaasgenootschap Vlaanderen rond de kaart van Sint-Maarten en Sinterklaas werd gedaan. In 2012 wordt in navolging van dit onderzoek i.s.m. Leca vzw a.h.v. enquêtes een klein **onderzoek** gevoerd **naar de Sinterklaas- en Sint-Maartensgebruiken** in Vlaanderen. Met een responsgraad van bijna 100% (van de Vlaamse en Brusselse gemeenten) kunnen we aan de slag voor de verwerking van de gegevens rond deze geveerheiligen. Dit zal in het najaar van 2013 resulteren in een nieuwe kaart en een “publicatie” van de gegevens uit dit onderzoek.

In dit kader werden in 2012 ook de nodige stappen gezet tot het aanmaken van nieuw en verzamelen van oud film**materiaal** rond deze gebruiken in het Waasland. Daarnaast inventariseert een vrijwilliger de fototheek van het Sint-Nicolaasgenootschap.

Een apart **voortgangsdossier** voor dit project werd ingediend bij de Vlaamse Gemeenschap op 15/05/12.

11. THESISLIJST

De voorgaande jaren werd telkens een lijst met mogelijke thesisonderwerpen opgesteld door de Erfgoedcel Waasland (met input uit verschillende erfgoedorganisaties) en bezorgd aan verschillende onderwijsinstellingen. De respons hierop was echter minimaal: voor zover de cultureel-erfgoedcel kon

opmaken, werd nooit ingegaan op één van de voorstellen. In 2010 en 2011 werd een gebundeld aanbod opgemaakt met onderzoeksvoorstellen van de Erfgoedcellen Aalst, Meetjesland en Waasland. Deze werd doorgestuurd naar opleidingen geschiedenis, archiefwetenschappen, communicatie, sociale wetenschappen, landschaps- en monumentenzorg, kunst(geschiedenis), communicatie, management, cultuurwetenschappen en lerarenopleiding. Op geen van de 40 onderwerpen werd ingegaan. Bovendien kwamen er uit de eigen sector nagenoeg geen onderzoeksvoorstellen meer.

De thesisljst blijkt niet te werken zoals verhoopt. Daarom werd voorgesteld om af te stappen van het verzenden van de lijst en in de plaats hiervan meer alert te zijn op vragen uit de sector naar stages of onderzoek dat door derden gevoerd kan worden.

12. VISIETEKST PARTICULIER ERFGOED

De Erfgoedcel Waasland gebruikte ook in 2012 deze tekst als basis voor **doorverwijzing bij vragen rond schenking** van particulier erfgoed. Daarnaast greep de Erfgoedcel Waasland de **Erfgoedbank Waasland** ook sterker aan als middel voor de ontsluiting van particulier materiaal. Sinds de lancering op 25/11/10 namen namelijk aanzienlijk meer particulieren spontaan contact op met de Erfgoedcel Waasland om materiaal online te plaatsen, een mogelijkheid die in lopende projecten zoals De Potige Polders en het educatief traject met lagere scholen ook in de verf wordt gezet. In totaal brachten 18 particulieren materiaal aan via het contactformulier op de website, maar daarnaast werden via de projecten meerdere particulieren bereikt die materiaal op de bank lieten plaatsen. Ruim 500 foto's en archiefstukken uit privécollecties kwamen op deze manier in 2012 online, naast een 50-tal stukken immaterieel particulier erfgoed in de vorm van interviewfragmenten.

Op basis van de visietekst en de reeds lopende initiatieven naar particulier erfgoed werd een aanzet gegeven voor een project rond het **erfgoed van particulieren** en het erfgoed dat via schenking en verkoop in bewaarinstellingen en heemkringen terecht komt. Dit project wordt in 2013 verder uitgewerkt en zal een apotheose kennen in 2014.

13. VOLKSVERHALEN

In 2007 werd door de Erfgoedcel Waasland een inventaris opgemaakt met meer dan 500 volksverhalen uit het Waasland. Deze verhalen kunnen steeds aangevraagd worden op papier. In schooljaar 2007-2008 werkte een stagiair van Hogeschool Gent, departement KASK, illustraties uit bij een aantal van deze verhalen. In 2009-2012 werd deze verhalen verder digitaal ter beschikking gesteld, zodat ze op termijn ook volledig digitaal kunnen worden ontsloten bij voorkeur in samenwerking met Leca vzw. Hiervoor is echter nog concrete samenwerking.

14. VORMING

In 2010 vond bij de Wase achterban een bevraging plaats om te peilen naar de vormen waaraan men meest behoefte heeft. Afgaand op die resultaten zullen volgende vormen georganiseerd worden voor het einde van het huidige convenant 2009-2014: een eigen website maken, opleiding SABAM over auteursrecht, projectdossiers schrijven, vergadertechnieken, stamboomonderzoek, paleografie en het maken van een educatief pakket voor het secundair onderwijs. Stamboomonderzoek en paleografie wordt georganiseerd door andere organisaties (bv. Familiekunde Vlaanderen) en werden niet opgenomen door de Erfgoedcel Waasland. De andere voorstellen wel.

In **2011** werden volgende vormen georganiseerd:

- vorming rond het schrijven van projectdossiers;
- opleiding over auteursrecht i.s.m. Sabam;
- vorming Vaardig vergaderen.

In **2012** werden volgende vormen georganiseerd:

- Vorming Vaardig Vergaderen op 27/02/12
- Studiedag Open Kaart: Van Liber Floridus tot GIS op 28/04/12 in de Stedelijke Musea Sint-Niklaas (SteM)
- Internationaal congres Mercator Revisited van 25/04/12 tot 28/04/12 in de Stedelijke Musea Sint-Niklaas, i.s.m. SteM en UGent
- Workshop Bouwen van een website op 09/06/12 i.s.m. Heemkunde Vlaanderen
- Vijfde Groot Waas Reuzenoverleg op 12/11/12

Aangezien alle gevraagde opleidingen werden georganiseerd, werd half **2012** een nieuwe **bevraging** gehouden bij de Wase achterban teneinde te peilen naar de bestaande behoeften rond vorming. De respons hierop was niet groot. Toch komen enkele opleidingen sterker naar voor dan anderen, o.a. het integreren van sociale media in de eigen werking, de administratieve verplichtingen van een vzw, gezinnen aantrekken op erfgoedactiviteiten, het schrijven van een perstekst, de vernieuwde wet op overheidsopdrachten en het werven en motiveren van vrijwilligers.

In **2013** zullen volgende vormen georganiseerd worden: een vorming rond sociale media, vorming rond specifieke aspecten van behoud en beheer en een vorming waarin verschillende communicatie-aspecten aan bod komen (o.a. een vorming rond gezinnen aantrekken op erfgoedactiviteiten (werd ook al georganiseerd i.k.v. de brainstorm voor Erfgoeddag 2013). Temse organiseert in maart 2013 een vorming rond het werven van vrijwilligers voor alle verenigingen. Het organiseren van vorming rond de vzw wetgeving en de vernieuwde wet op overheidsopdrachten wordt niet als een taak voor de Erfgoedcel Waasland gezien.

De informatie uit deze vormen werd ook steeds toegevoegd aan de website onder “**Tips voor erfgoedzorgers**”. Op die manier kan de Wase achterban de informatie nog steeds achterhalen. Ook

informatie over andere relevante vormingen, georganiseerd door koepelorganisaties e.d., werd systematisch op de website geplaatst.

14.1 Vijfde Groot Waas Reuzenoverleg

Op 12/11/2013 vond het 5de Groot Waas Reuzenoverleg plaats in Sint-Gillis-Waas. Er waren een 30tal aanwezigen. Op het programma o.a. een inspiratiemoment door Heemkunde Vlaanderen over het werven van vrijwilligers, gevolgd door een inspiratiemoment "Hoe vlecht je een reus ineen?" door mandenvlechtster Lieve Lieckens. Naar jaarlijkse gewoonte kregen de aanwezigen nadien een receptie aangeboden door de gemeente Sint-Gillis-Waas. Voorafgaand aan dit overleg stelde reuzenmaker Jo Bocklandt op 08/09/12 en 15/09/12 zijn atelier te Hamme open voor reuzenliefhebbers die zelf willen leren om kleine herstellingen aan de reus te maken. Een drietal mensen nam hieraan deel en lieten hun gemaakte creaties ook bewonderen op het reuzenoverleg.

14.2 Opleiding Bouwen van een website

De opleiding "bouwen van een website" ging door op 09/06/12 i.s.m. Heemkunde Vlaanderen en richtte zich voornamelijk op het pakket WordPress. Hieraan namen 6 personen deel. Deze praktische en goed aangebrachte opleiding in de gratis software sprak de deelnemers erg aan.

14.3 Studiedag kerkelijk erfgoed

Stichting Open Kerken organiseerde i.s.m. de provincie Oost-Vlaanderen en de Erfgoedcellen Viersprong Land van Rode en Waasland de studiedag "Kerkgebouw met toekomst?! Naar een breed draagvlak voor ons religieus erfgoed op 06/06/12 in Wetteren.

14.4 Vorming Vaardig vergaderen

Deze vorming ging door op 27/02/11 met lesgever Geert Vansieleghem voor 22 deelnemers. De vorming spitste zich toe op 'wat is vergaderen' en de verschillende aspecten hiervan.

15. VRIJWILLIGERSMANAGEMENT

De Erfgoedcel Waasland wil de Wase erfgoedvrijwilligers optimaal ondersteunen. Daartoe streeft de Erfgoedcel Waasland naar een **integrale en geïntegreerde aanpak**. Zo hebben de georganiseerde activiteiten steeds meerdere doelen, bijvoorbeeld naast het "overleggen" en "organiseren" ook het "informeel ontmoeten" en "netwerken".

In 2009 vonden heel wat **voorbereidende gesprekken** plaats, die ook in 2012 in concrete acties (bijvoorbeeld vorming, zie Het cultureel erfgoed = de basis van alles, Vorming) resulteren. Daarbij werd

steeds zo veel mogelijk rekening gehouden met de mening van de vrijwilligers zelf (zoals bevraagd in 2009). In het najaar 2010 werden alle erfgoedorganisaties bevraagd over hun **opleidingsbehoeften**. De resultaten werden in een voorstel van planning van opleidingen voor 2011 en 2012 jaren gegoten. Deze oefening werd herhaald in 2012 voor de komende jaren 2013-2014.

Deze opleidingen werden aangevuld met volgende “**vrijwilligersmomenten**” – waarbij ook steeds betaalde krachten werden uitgenodigd om op die manier aan uitwisseling te kunnen doen:

- 26/10/2012: Wase brainstorm ter voorbereiding van Erfgoeddag 2012 (10 aanwezigen) – onder begeleiding van Mooss vzw werd specifiek gewerkt rond het ontwikkelen van een aanbod voor gezinnen op Erfgoeddag;
- 29/09/2012: studie-uitstap naar Ename (Provinciaal Erfgoed Centrum), gekoppeld aan het thema van Erfgoeddag 2013 “Stop de tijd” (40 aanwezigen).

16. WASE SCANNER

Vanuit verschillende spelers in het erfgoedveld kregen zowel de Bibliotheeca Wasiana als de Erfgoedcel Waasland de vraag naar de aankoop van een scanner voor het scannen van allerlei soorten beeldmateriaal (foto's, negatieven, boeken e.d.). De Bibliotheeca Wasiana (via financiering van de Cultuurraad van de Stad Sint-Niklaas) en de Erfgoedcel Waasland sloegen de handen in elkaar en deden een gezamenlijke aankoop van een Wase doorvoerscanner eind 2011. De doelgroep is alle erfgoedzorgers in het Waasland, zowel leden van verenigingen als particulieren. In het voorjaar van 2012 werden een duidelijke handleiding en een kort en duidelijk reglement voor het gebruik van deze scanner opgemaakt. Dit ging samen met een informatie- en gebruikersmoment van de scanner op 07/03/12.

SD 4 – ERFGOED LEEFT!

1. ADOPT-A-BOOK

De Vlaamse Erfgoedbibliotheek werkt de komende jaren het project Adopt-a-book uit. Hiervoor wil ze samenwerken met verschillende partners. Ook de Erfgoedcel Waasland zal hieraan participeren samen met de Bibliotheeca Wasiana. Het project beoogt naast fondsenwerving voor preservering en conservering binnen erfgoedbibliotheeken ook bewustmaking rond de problematieken hier rond (zowel naar erfgoedzorgers als het publiek) als het creëren van een ruimer lokaal / regionaal draagvlak voor erfgoedbibliotheekcollecties. O.a. i.s.m. het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen en de Bibliotheeca Wasiana wordt bekeken hoe in het Waasland kan ingezet worden op dit project. In 2012 werden een aantal voorbereidende vergaderingen met de Vlaamse Erfgoedbibliotheek gehouden. In 2013 zal dit project concreet verder uitgewerkt worden.

2. ERFGOEDBANK WAASLAND

De **stuurgroep** van de Erfgoedbank Waasland kwam in 2012 niet bijeen. Op de laatste bijeenkomst (12/12/11) werd beslist dat het overleg in 2012 rechtstreeks tussen de Erfgoedcel Waasland en de diverse partners kon gebeuren. De erfgoedbankpartners zouden immers voor het merendeel actief zijn binnen het project De Potige Polders, zodat afzonderlijke erfgoedbankvergaderingen een nodeloze vergaderlast met zich mee zouden brengen. Tijdens het jaar 2012 trad het Cultureel Archief Zwijndrecht toe tot de Erfgoedbank Waasland.

In samenspraak met de Erfgoedcellen Meetjesland, Kempens Karakter en Noorderkempen werd geregeld overlegd met ontwikkelaar Kunstmaan omtrent de **onderhouds- en assistentieovereenkomst**. De garantieperiode voor de erfgoedbank was stilzwijgend verlengd tot eind 2011, waardoor een nieuwe overeenkomst diende te worden afgesloten. Na uitgebreid overleg werd in het najaar 2012 een gemeenschappelijke assistentieovereenkomst bedongen voor de vier betrokken cultureel-erfgoedcellen, waardoor de kostprijs per cultureel-erfgoedcel aanzienlijk daalde. De nieuwe overeenkomst trad met terugwerkende kracht in werking vanaf maart 2012.

In 2012 werd de site **36 836 keer bezocht door 26 164 unieke bezoekers**. In vergelijking met het voorgaande jaar betekent dit een stijging van het aantal bezoeken met ca. 5000 en een stijging van het aantal unieke bezoekers met eveneens ca. 5000. Het gemiddelde aantal maandelijkse bezoeken stijgt daarmee voor het eerst tot boven 3000. Het overgrote deel van de bezoekers komt ofwel rechtstreeks op de site terecht door zelf de url in te geven of wordt doorgelinkt via een zoekrobot. Een beperkt aantal (1562 bezoeken) wordt doorverwezen vanaf de www.erfgoedcelwaasland.be, 1035 bezoeken zijn afkomstig vanop de fanpagina op Facebook. Er was een lichte daling in het aantal contacten dat via de website binnenkwam: in 2012 ontvingen we 57 contactformulieren, tegenover 78 het jaar voordien. Het aantal beschreven stukken afkomstig uit **particuliere collecties** liep intussen op tot meer dan 1200. De actieve communicatie rond de mogelijkheid om eigen erfgoed online te brengen, de persaandacht voor de erfgoedbank in het kader van diverse projecten en de betrokkenheid van particulieren bij deze projecten werpt dus duidelijk resultaten af.

In totaal kwamen er 15 nieuwe tentoonstellingen online, gemiddeld één per drie weken. In totaal staan intussen **47 tentoonstellingen online**.

Naast de standaard-promotie in de vorm van persberichten en het verspreiden van de erfgoedkrantjes werd in 2012 ook ingezet op **Facebook** en **Twitter** (zie Erfgoedcommunicatie). Voorts werden er postkaartjes gedrukt met reclame voor de erfgoedbank, die breed verspreid werden.

Tenslotte werd in 2012 een educatief project uitgewerkt waarbij de Stedelijke Basisschool **scholen** uit Stekene en/of Lokeren gevraagd werd om hun eigen geschiedenis te ontsluiten via de Erfgoedbank (zie Erfgoed leeft!, Erfgoededucatie).

3. ERFGOEDCOMMUNICATIE

In 2012 verstuurde de Erfgoedcel Waasland 8 **nieuwsbrieven** voor erfgoedorganisaties en 8 voor erfgoedliefhebbers en 1 erfgoedflits. Vanaf 2010 worden deze nieuwsbrieven zeswekelijks verstuurd en dit op vooraf gekende tijdstippen. In deze nieuwsbrieven worden niet alleen berichten over de eigen werking opgenomen, maar ook allerhande activiteiten, nieuws en oproepen van de Wase en Vlaamse erfgoedgemeenschap.

Voor de **kalender** met erfgoedactiviteiten wordt nog steeds samengewerkt met de Cultuurdatabank. Daarnaast komen ook de **eigen projecten** van de Erfgoedcel Waasland uitgebreid aan bod.

De **eigen website** werd ook verder aangevuld met informatie voor de Wase erfgoedgemeenschap, o.a. onder het luik **Tips voor erfgoedzorgers**. Dit luik bevat heel wat praktische tips binnen de domeinen, waarin de Erfgoedcel Waasland actief is. In 2012 werd dit onderdeel verder actief aangevuld.

In 2012 zijn 22 **persteksten** verspreid waardoor de Erfgoedcel Waasland of haar eigen projecten 49 keer in de media aan bod komt (zie bijlage voor een volledig persoverzicht).

Verder worden goede contacten onderhouden met **verschillende media**, o.a. n.a.v. het gebruik van beeldmateriaal van de Erfgoedbank Waasland.

Naast de standaardpromotie in de vorm van persberichten en het verspreiden van de erfgoedkrantjes werd in 2012 ook verder ingezet op **Facebook en Twitter** ter promotie van de Erfgoedbank Waasland. Hiermee wil de cultureel-erfgoedcel uittesten wat het effect is van sociale media op het gebruik van de site, de meerwaarde van sociale media voor een erfgoedsetting nagaan en de beste communicatiestrategie uitwerken. De facebook fanpagina is goed voor 1035 doorverwijzingen naar de site maar wordt door de fans niet gebruikt als communicatieplatform. Het aantal doorverwijzingen uit Facebook bedraagt intussen wel 2/3 van het aantal dat via de website van de cultureel-erfgoedcel zelf wordt doorverwezen, maar beide soorten doorverwijzing verbleekt bij het aantal bezoekers dat via google op de site belandt. De impact van Twitter bleek na een jaar testing verwaarloosbaar te zijn, zeker tegenover de inspanning om op gezette tijden relevant tweets de wereld in te sturen en hiervoor de nodige informatie te verzamelen. Dit kanaal werd in 2012, toen het een jaar in test was, dan ook slechts occasioneel gebruikt. Het aantal volgers op twitter en het aantal fans op facebook blijft wel langzaam stijgen.

4. ERFGOEDDAG

Net als andere jaren verzorgde de Erfgoedcel Waasland een **Wase programmabrochure** in de vorm van een kaart. Alle Wase activiteiten, die op Erfgoeddag 2012 rond het thema “Helden” werden georganiseerd, waren hierin opgenomen. Deze programmabrochure werd op een oplage van 14 000 exemplaren verspreid in het Waasland. Zij werd aan het Wase publiek voorgesteld op een persconferentie op 28/03/2012.

In totaal brachten ongeveer 4 000 erfgoedliefhebbers een bezoek aan de Erfgoeddag in het Waasland, wat een groot succes kan genoemd worden.

Ter voorbereiding van Erfgoeddag 2013 werden ook 2 acties ondernomen. Op 26/10/2012 vond in Interwaas een **infosessie / brainstorm** plaats in samenwerking met Faro en Mooss vzw. De opkomst was eerder beperkt (een tiental 10 personen) maar bestond toch uit een mengeling van erfgoedprofessionelen en -vrijwilligers. Vrijwel alle lokale coördinatoren van Erfgoeddag waren aanwezig. Onder begeleiding van Mooss vzw werd gewerkt rond het uitwerken van een Erfgoeddagactiviteit voor gezinnen. Dit verklaart wellicht ook de ietwat lagere opkomst.

Daarnaast ging op 29/09/2012 een **studie-uitstap** door binnen het thema van Erfgoeddag 2013, “Stop de tijd”. De Wase erfgoedzorgers gingen op bezoek in het Provinciaal Erfgoed Centrum in Ename.

Vanzelfsprekend werd in het najaar 2012, door de Erfgoedcel Waasland opnieuw gestart met het opvolgen van de inschrijvingen voor **Erfgoeddag 2013** i.s.m. Faro.

5. ERFGOEDEDUCATIE

De Erfgoedcel Waasland nam deel aan de **Dag van de Cultuureducatie** op 24/01/2012.

Zoals eerder reeds uitvoerig beschreven, werkte de cultureel-erfgoedcel heel wat samenwerkingen uit met de KAHOSL en haar studenten (zie De Erfgoedcel Waasland als knooppunt – Stagiairs, studenten en vrijwilligers).

Daarnaast verzendt de Erfgoedcel Waasland regelmatig **informatie** over typisch Wase thema's of reeds gemaakte lessuggesties aan leerkrachten en studenten, die deze informatie vrij kunnen opvragen. Zie ook het overzicht expertise-uitwisseling in bijlage.

In het schooljaar 2011-2012 startte de Erfgoedcel Waasland ook een **pilootproject op inzake erfgoededucatie** (zie Het cultureel erfgoed = de basis van alles – Erfgoedbankactie met lagere scholen). Dit traject is ondertussen een vaste waarde geworden.

Tenslotte hadden de Erfgoedcel Waasland en **Heemkunde Vlaanderen** op 27/09/12 een voorbereidend overleg om potentiële samenwerking inzake erfgoededucatie te bespreken.

6. MERCATOR EN CARTOGRAFIE

2012 was een Mercatorjaar. In 2010 werd ervoor gekozen om binnen de Erfgoedcel Waasland deze thematische invalshoek uit te breiden tot 'cartografie', zodat meerdere partners uit het Wase erfgoedveld betrokken konden worden.

Van 24/04/12 tot 27/04/12 vond in het SteM het **internationale congres Mercator Revisited** plaats (met op 28/04/12 een optioneel geleid bezoek in Antwerpen). Het congres, georganiseerd in samenwerking met Ugent en het SteM, kon rekenen op 4 keynote-sprekers, 24 sprekers en 66 deelnemers (academici, oud-academici en enthousiasten rond historische cartografische) uit 16 landen (uit België, Frankrijk, UK, Nederland, Zuid-Afrika, Canada, Duitsland, Argentinië, Nieuw-Zeeland, Zweden, Kroatië, Polen, Portugal, Japan, Oostenrijk en de Verenigde Staten). Er werden naast het goed gevulde programma aan lezingen ook een receptie, bezoek aan Mercator Digitaal, aan het Mercatormuseum en aan Gent ingepland. Helaas dienden vier sprekers kort voor aanvang van het congres te annuleren wegens gezondheidsredenen.

De algemene teneur bij de aanwezigen en de organisatie was erg positief. Ter gelegenheid van het congres werd een – intussen uitgeputte – “conference proceedings” gedrukt met hierin de samenvattingen van de lezingen en drie onderzoekspapers. Daarnaast verschijnen vier papers van lezingen op het congres in het tijdschrift The Cartographic Journal. Het congres kwam op vrijdag 27/04/12 ook op TV-Oost.

De **praktische organisatie** van het congres lag grotendeels in handen van de cultureel-erfgoedcel. Inhoudelijk overleg, website en druk van de proceedings verliepen in nauw contact met UGent, die zelf de financiële administratie deed. Door de goede budgettering en door de inkomsten uit deelname sluit het project af met een budgetoverschot; een kleine 2 000 euro zal worden teruggestort aan de Erfgoedcel Waasland. De samenwerking met UGent werd over de hele lijn als positief ervaren.

Op zaterdag 28/04/12 ging, eveneens in het SteM, de **studiedag “Open Kaart: cartografie van Liber Floridus tot GIS”** door en dit voor een breder en Nederlandstalig publiek. Deze studiedag – met 7 sprekers en gevolgd door een bezoek aan Mercator Digitaal – kon rekenen op ca. 90 deelnemers. Doordat de dag aansloot op het congres, was de praktische organisatie ter plaatse nagenoeg verwaarloosbaar. De deelnemers aan het congres waren erg tevreden van het aanbod, de kwaliteit van de lezingen en de organisatie van de dag.

Op 06/05/10 werd de **vzw Mercator 2012** opgericht met als stichtende leden gemeente Kruibeke, Stad Sint-Niklaas, KOKW en vzw Mercatoriana. Interwaas versterkte de vzw als toetredend lid (vertegenwoordiging in Raad van Bestuur en Algemene Vergadering). De Raad van Bestuur kwam in 2012 bijeen op 11/01/12,

07/02/12, 20/04/12, 20/09/12 en 13/11/12 en de Algemene Vergadering op 26/06/12 en 04/12/12. Interwaas biedt sinds 01/01/11 huisvesting en ondersteuning aan de projectcoördinator van de vzw.

7. POTIGE POLDERS

Met het project “**De Potige Polders**” zette de Erfgoedcel Waasland samen met tientallen andere organisaties in 2012 de geschiedenis van de Wase polders en meersen in de kijker. Het project werd opgestart in 2010 maar werd vooral in 2011 en 2012 uitgewerkt. Het project wilde het **verleden van de polders en het polderleven in beeld brengen** en het verdwijnende polderleven **documenteren** en **bewaren** voor de toekomst.

In totaliteit werden **bijna 2000 stukken poldererfgoed en interviewfragmenten** toegevoegd aan de Erfgoedbank Waasland in 11 tentoonstellingen tussen mei en november 2012. Het materiaal was afkomstig uit partnercollecties, twee polderarchieven, interviews en privépersonen. Een brede oproep naar particulier materiaal leverde weinig respons op, maar via netwerken kwamen toch ca. 250 stukken op de erfgoedbank terecht.

Een afzonderlijke werkgroep bracht **een inventaris online met cartografische bronnen** uit/over het Waasland, opgenomen in Wase en niet-Wase collecties. Tegelijk werden ca. 170 historische kaarten van de 16de tot de 20ste eeuw gedigitaliseerd en op de Erfgoedbank Waasland opgeladen. Een **kaartviewer** werd ontwikkeld waarmee een aantal kaarten bovenop het huidige landschap getoond en doorbladerd kunnen worden.

Om het leven langs de polders en meersen opnieuw tot leven te wekken, bracht verteller **Guy De Bruycker** in het najaar van 2012 een reeks **Poldervertellingen**. De Erfgoedcel Waasland liet deze vertellingen ontwikkelen, waarna lokale gemeenten en verenigingen de verteller konden inboeken. Deze gingen door in Rupelmonde, Lokeren (2x), Elversele, Temse en Prosperpolder.

Om ook het onderzoek naar de poldergeschiedenis te stimuleren en breder toegankelijk te maken werd in redactie van de Erfgoedcel Waasland het boek “**Van Brouck tot Dyckagie - Vijf eeuwen Wase polders**” uitgegeven. De voorstelling van dit boek op 29/11/12 vormde meteen ook de apotheose van het project. Bijdragen aan het boek werden geleverd door: Erik Thoen (Ugent), Tim Soens (UA), Pieter De Graef (UA), Hadewijch Masure (UA), Iason Jongepier (UA), Brecht Demasure (CAG), Yves Segers (CAG), Freddy Buys (Hertogelijke Heemkundige Kring het Land van Beveren), Kenneth Coleman (Gemeentearchief Sint-Gillis-Waas), Carine Goossens (Gemeentearchief Beveren), Stefanie Audenaert (Gemeente Beveren), Monika Triest (zelfstandig vorser) en Guido Van Poucke (zelfstandig vorser). Het boek kost **19,95 Euro** en werd uitgegeven door Abimo NV op 750 exemplaren. Hiervan was op 15/01/13 de ruime meerderheid verkocht/verdeeld. De overige exemplaren werden voor het grootste deel in depot aangekocht door diverse Wase boekhandels. Daarom werd beslist tot een beperkte herdruk op 175 exemplaren, om aan de mogelijke

toekomstige vraag te kunnen beantwoorden. Via de regionale raad van CERA werd € 2000 sponsoring verkregen.

Het project kreeg een afzonderlijke mini-site op www.erfgoedcelwaasland.be en een eigen url: www.potigepolders.be. Bij de start werd een folder in drieluik verspreid waarin de komende activiteiten werden aangekondigd en er werden regelmatig persteksten verstuurd. Voor de publicatie werd een **promotionele** bladwijzer gedrukt. In totaal kwam het project in 2012 ruim 20 keer in de pers (los van de publicaties in gemeentemagazines).

8. WEBSITE

Voor de communicatie over het cultureel-erfgoed zelf en over thema's wordt www.waaserfgoed.be gebruikt. Voor de communicatie over de eigen werking en informatie voor de Wase erfgoedgemeenschap is dit www.erfgoedcelwaasland.be.

9. WERELDOORLOG I

Op 03/02/11 vond een **Wase brainstorm** plaats. Ter voorbereiding daarvan werden mogelijk geïnteresseerden en allerlei interessante informatie verzameld. In navolging van de brainstorm werd een aanbod ontwikkeld: er zal o.a. ingezet worden op een Waas campagnebeeld en logo met bijhorende producten (posters, folders, flyers e.d.); regionale communicatie o.a. a.h.v. digitale regionale programmabrochure, een gadget, een URL, een promotiefilmpje...; een publicatiereeks; het stimuleren van onderzoek; het inzetten van de Erfgoedbank Waasland voor ontsluiting van materiaal; het aftoetsen van samenwerkingsmogelijkheden rond de Dodendraad en de Hollandstelling.

Op de **Terugkomavond De Groote Oorlog in het Waasland** op 15/11/12 werd dit aanbod voorgesteld, inclusief het concreet voorstel voor de publicatiereeks met reglement. Ook gaf het IFFM een inhoudelijke lezing over het lokaal werken rond dit thema. Eveneens werd eind 2012 op basis van de input van de Terugkomavond een **campagnebeeld** ontwikkeld. Dit zal begin 2013 worden voorgesteld en verspreid worden naar de partners.

In het kader van een mogelijke samenwerking rond de **dodendraad** was er overleg met o.a. het Projectsecretariaat '100 Jaar Groote Oorlog' van de Provincie Antwerpen, de Erfgoedcellen Noorderkempen, Meetjesland en Waasland, de gemeente Beveren en het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen. Jammer genoeg resulteerde dit voorlopig niet in een concrete samenwerking.

Doorheen haar werking probeert de Erfgoedcel Waasland natuurlijk ook **zo veel mogelijk afstemming en samenwerking** te bekomen tussen de verschillende erfgoedzorgers. De Erfgoedcel Waasland maakt ook deel uit van de werkgroep WOI in het Meetjesland.

SD 5 – FINANCIËEL ONDERSTEUNINGSBELEID

In 2012 werd een **besparing** ingevoerd van 6,62% op het subsidiebedrag voorzien in het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas (320 000 Euro), dus 21 191 Euro. Deze besparing werd in de begroting niet doorgevoerd in de financiële ondersteuning van de erfgoedzorgers, maar wel in de werkingsmiddelen van de Erfgoedcel Waasland.

1. DOORSTORTING VAN SUBSIDIES VLAAMSE GEMEENSCHAP

In het Cultureel-Erfgoedconvenant Land van Waas 2009-2014 staan de volgende doorstortingen ingeschreven:

Vlaamse Gemeenschap 2012 – publicaties	4 000 €
Heemkring De Souvereinen	1 000 €
Hertogelijke Heemkundige Kring het Land van Beveren	1 000 €
Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas	2 000 €
Vlaamse Gemeenschap 2012 - erkend museum Stedelijk Museum Lokeren	12 500 €

1.1 Periodieke publicaties over volkscultuur en geschiedenis

In de periode 2008-2009 werden de formaliteiten voor de uitbetaling afgestemd op de formaliteiten van de Vlaamse overheid (o.a. opvragen van informatie zoals coördinaten, doelstellingen, cijfermateriaal). Vanaf 2010 werd eenzelfde formulier gehanteerd dan voor de jaarlijkse toelagen voor periodieke erfgoedpublicaties (zie hieronder). De Erfgoedcel Waasland ontvangt (zoals nu al het geval is via het lidmaatschap) periodiek de tijdschriften, wat een onmiddellijk “bewijs” van actieve werking is. De uitbetaling van de subsidies werd goedgekeurd door het Directiecomité van 09/11/10. Ook in 2012 werden deze subsidies uitbetaald.

1.2 Lokaal erkend Stedelijk Museum Lokeren

In 2009 werd een procedure uitgewerkt voor de uitbetaling van de subsidie. Deze werkwijze trad in voege vanaf 2010.

Op basis van het actieplan 2012 oordeelde het Directiecomité van 08/02/12 positief over de uitbetaling van de 1ste schijf van 2011, namelijk 6250 Euro (50% van de jaarlijkse subsidie van 12 500 Euro). Op basis van het jaarverslag 2011 oordeelde het Directiecomité van 06/06/12 positief over de uitbetaling van de 2de schijf van 2011, namelijk 6250 Euro (50% van de jaarlijkse subsidie van 12 500 Euro). Op basis van het actieplan 2013

oordeelde het Directiecomité van 06/03/13 positief over de uitbetaling van de 1ste schijf van 2012, namelijk 6250 Euro (50% van de jaarlijkse subsidie van 12 500 Euro).

2. PROJECTSUBSIDIES

Het projectsubsidierglement, dat i.s.m. de adviesgroep en de stuurgroep werd opgesteld in 2008, werd goed gekeurd door het Directiecomité op 04/02/09 en is sindsdien in voege. Dit reglement werd in 2012 geëvalueerd en licht aangepast.

Organisaties die een projectaanvraag indienen, krijgen ondersteuning bij het invullen van de aanvraag (via gesprek of mail). Van zodra de aanvraag definitief is, wordt deze op basis van de criteria in het reglement beoordeeld door de Erfgoedcel Waasland en dan voorgelegd aan de stuurgroep en het Directiecomité van Interwaas.

Hieronder staat een overzicht van de 20 aanvragen in 2012, in totaal voor 12 850 Euro (4 niet ontvankelijke aanvragen). In het convenant staat jaarlijks 15 000 Euro ingeschreven voor projectsubsidies op basis van het projectsubsidierglement, dus wordt in 2013 de overige niet besteedde 2 150 Euro toegevoegd aan de pot van 15 000 Euro voor 2013 (in totaal dus 17 150 Euro, aangevuld met andere overdrachten uit de vorige jaren).

In de praktijk gebeurde de uitbetaling voor de laatste 4 projecten pas in 2013.

Naam aanvrager	Titel project	Subsidie
Erfgoedgemeenschap Doel en Polder	Erfgoeddag 2012 - In het fietsspoor van de polderheld	300
Parochiale werken Nieuwkerken	100 jaar glas-in-lood-ramen	700
Stedelijke basisschool Eksaarde	De geschiedenis van het onderwijs in Eksaarde	750
Werkgroep Chiro Melsele	Fotoboek 50 jaar Chiro Melsele	750
Op Stoapel	De Zaat, een plek om lief te hebben	900
Gemeentebestuur Temse	Herdenking Internationale Vliegweek Temse 1912-2012	1100
Centrummanagement vzw	Mercatorinkleurprenten voor de jeugd als placemats in de horecazaken die een Mercatorwandeling aanbieden	600
Mercator Rupelmondanus	Feestweekend met historische evocatie: 500 jaar Gerard Mercator	Niet ontvankelijk
One Custard Pie	CD-opname Mercator	Niet ontvankelijk
Wim De Blende	Geïllustreerd kinderboek 'Geertje, kom naar de sterren kijken.'	Niet ontvankelijk
Sportdienst Kruibeke	Mercatorrun	650
V-ICT-OR	Erfgoedontsluiting 2020 - Multifunctioneel en cultuurhistorisch gebruik van cartografische bronnen - HisGIS voor de culturele en toeristische sector	900
Theater Tieret	Reynaert, de valschaard met den grijzen baard	1050
Bibliotheca Wasiana	Jawaade. Marc Sleen 90	950
Heemkring Den Dissel	Ken je Edgar Tinel?	650
Kunst in de stad vzw	Scholenwedstrijd Kunst in de Stad/project Gaudaen	Niet ontvankelijk
Heemkundige Kring d'Euzie	Burgemeesters in Stekene	700

Stedelijke Basisschool Spoele	Spoele speurt	950
OKAN	Heldenverhalen uit de wereld	950
Gemeentebestuur Waasmunster	Memento	950
TOTAAL	20 dossiers	12 850 euro

3. PUBLICATIEBELEID

Samen met de werkgroep Publicatiebeleid werd een visie uitgewerkt op het Publicatiebeleid, dat gevoerd zal worden binnen het Cultureel-Erfgoedconvenant 2009-2014. In het convenant staat hiervoor jaarlijks 6 000 Euro ingeschreven voor het publicatiebeleid, dus werd in 2010 dit niet besteedde integraal toegevoegd aan de pot van 6 000 Euro voor 2010 (in totaal dus 12 000 Euro). Er werd echter beslist dit bedrag vanaf 2011 gevoelig op te trekken, namelijk naar jaarlijks 12 500 Euro, waarvan 5 000 Euro voor nominatieve toelagen en 7 500 Euro voor subsidies op basis van een publicatiesubsidiereglement voor éénmalige erfgoedpublicaties (beslissing Directiecomité 09/11/10).

3.1 Jaarlijkse doorstorting voor 3 periodieke erfgoedpublicaties (vanaf 2009)

Zie hierboven SD 5 Financiële ondersteuning, 1.1 Periodieke publicaties over volkscultuur en geschiedenis.

3.2 Jaarlijkse toelage van 500 Euro voor 10 periodieke erfgoedpublicaties (vanaf 2010)

Om zo weinig mogelijk bevoogdend te werken en zo veel mogelijk de verenigingen te ondersteunen in hun werking werd gekozen voor een jaarlijkse nominatieve toelage voor deze 10 periodieke publicaties:

1. Heemkundige Kring Braem (Elversele)
2. Heemkundige Kring De Kluize (Sint-Gillis-Waas)
3. Heemkundige Kring Den Dissel (Sinaai)
4. Heemkundige Kring d'Euzie (Stekene)
5. Heemkundige Kring Nieuwkerken 200/700
6. Heemkundige Kring Wissekerke (Kruibeke)
7. Tinelmuseum
8. Temse Beheerraad Gemeentemuseum Temse - jaarboek
9. Reynaertgenootschap Tiecelyn
10. Sint-Nicolaasgenootschap – Tijdingen

onder de bepaalde administratieve voorwaarden o.a. dat de verenigingen zelf jaarlijks de subsidie aanvragen via een formulier en waarbij ze onderschrijven dat ze nog een actieve werking hebben en een periodiek tijdschrift uitgeven. De Erfgoedcel Waasland ontvangt (zoals nu al het geval is via het lidmaatschap) periodiek de tijdschriften, wat een onmiddellijk "bewijs" van actieve werking is. De uitbetaling van de toelagen werd goedgekeurd door het Directiecomité van 09/11/10.

3.3 Publicatiesubsidiereglement voor éénmalige erfgoedpublicaties

I.s.m. de werkgroep Publicatiebeleid werd in het najaar van 2010 een publicatiesubsidiereglement voor éénmalige erfgoedpublicaties opgemaakt. Dit werd goedgekeurd door het Directiecomité op 02/02/11 en ging met terugwerkende kracht in voege vanaf 01/01/11. Dit reglement werd in 2012 geëvalueerd en licht aangepast.

Organisaties die een publicatieaanvraag indienen, krijgen ondersteuning bij het invullen van de aanvraag (via gesprek of mail). Van zodra de aanvraag definitief is, wordt deze op basis van de criteria in het reglement beoordeeld door de Erfgoedcel Waasland en dan voorgelegd aan de stuurgroep en het Directiecomité van Interwaas.

Hieronder staat een overzicht van de 10 aanvragen in 2012, in totaal voor 6 525 Euro (3 niet ontvankelijke aanvragen). In het convenant staat jaarlijks 7 500 Euro ingeschreven voor publicatiesubsidies op basis van het publicatiesubsidiereglement, dus wordt in 2012 de overige niet besteedde 975 Euro toegevoegd aan de pot van 7 500 Euro voor 2012 (in totaal dus 8 475 Euro, aangevuld met andere overdrachten uit de vorige jaren).

Naam aanvrager	Titel publicatie	Subsidie
Heemkring de Souvereinen	De Teresiaantjes in Lokeren	850
François Smet	Terugblik	650
Reynaertgenootschap	Van den vos Reynaerde	1175
Heemkring DEN DISSEL	Toondichter Edgar Tinel	1125
VZW Jeugdclubs	50 jaar T-CLUB. In woord en beeld	700
Beheerraad van het Gemeentemuseum Temse	100 jaar internationale Vliegweek Temse 1912-2012	1175
Davidsfonds Sint-Niklaas	Doel, het dorp dat niet weg wil	Niet ontvankelijk
Milieuwerkgroep Ons Streven vzw Tielrode	Zo leefde Tielrode	Niet ontvankelijk
Kunst in de stad	40 maal Kunst in de Stad	Niet ontvankelijk
OCMW Beveren	Woonzorgcentrum De Notelaar Beveren	850
TOTAAL	10 publicaties	€ 6 525